

Nаша Sloga izlazi svaki 16 dan mjeseca i stoji s poštarijom za cijelu godinu 2 for. a za kmeta 1 for.; razmierno za pol god. 1 f. a za kmeta 50 kvč. Izvan carovine više poštarina. Pojedini broj stoji 6 novč.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politični list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga svo pokvari.“ *Nar. Posl.*

Ogласи se primaju po naša vadnoj oieni. Pisma neka se šalju platjenc poštarije. Nepodpisani se dopisi neupotrebljavaju. Dopisi se ne vraćaju. Uredništvo i Odpravništvo nalaze se Via S. Francesco N.º 2, piano I.

Godina VI.

U Trstu 16 Septembra 1875.

Broj 18.

BOSANSKO-HERCEGOVAČKI USTANAK.

U ovo petnaest danah tko bi bio hotio vjerovati njemačkim i magjarskim novinam, morao bi bio reći, da su ustaše hametom potučeni, pa Turci da opet mirno kavu pijuć i čibuk pušć gospodare u Bosni i Hercegovini. Ali, hvala Bogu, njemačke i magjarske novine su lagale, kao što lažu uvijek, kad se to tiče našega naređa. Istina, da su Turci, dopušćenjem naše vlade, proturali u Hercegovinu kakvih četiri do pet hiljadah vojnikah; istina, da su razpratili ustaše, što su bili obkolili grad Trebinje; istina, da su bili jako uplašili bosanske ustaše; al je s druge strane istina i to, da se je to junačko pleme opet ohrabrilo, pa Trebinje opet obsjelo, te u Bosni i Hercegovini Turke na više mjestih ružno potuklo. Toga radi ono laganje njemačkih i magjarskih novinah nije smieralo drugamo, nego da zasliepi sviet pred dogovorom europejskih konzulah, koji su imali odsjesti u Mostaru i odanle pozvati ubege Kršćane, da se tobože prođu šale i pokore milostivoj Sultanovoj vladi. Nego taj je dogovor ostao bez uspjeha, jer Kršćani da su zahtievani, neka se konzuli sastanu u Dubrovniku, ako će oni pred njih, a Sultanov povjerenik Server-Paša da nije htio na to pristati, pa usljed toga da su se razišli i sad svaki na svoju ruku da traže po Hercegovini ustaše i njihove poglavice. A što je ono bilo Turkom išlo za rukom osloboditi Trebinje, uzrok tomu da je taj, što su se bili ustaški vodje odaljili od grada, da se negdje sastanu i dogovore o ratnih poslovih, te za branili svojoj vojsci, da bez njih neudara na Turke. Turci da su se okoristili tom prigodom, te ono donekle uspieli. Ali ljudi, koji se nešto u rat razumiju, nemogu ipak ustašam oprostiti jedne, što nisu Turke u Kleku dočekali, a drugo, što su njihovi vodje Trebinje onak nesmišljeno ostavili baš onda, kad ga trebalo najopreznije stražiti i čuvati. Nego ta se je pogreška nadomjestila tim, što su i u ovo petnaest danah prešli iz Srbije mnogobrojni dobrovoljci, da se bore za narodnu slobodu.

Sa svim tim i opet valja reći, ako kneževine Srbija i Crnagora nenavieste Turskoj rata, da iz svega ovoga napora neće biti ništa pa ništa. A eno u Srbiji obavili se izbori, promienilo se ministarstvo, otvorila se skupština, čitao se prestolni govor, sastao se odbor, što ima izraditi skupštinski odgovor; al o krepku i odvažnu postupku srbskog kneza i srbskog naroda kao da neće i nemisli biti ništa. Il je Srbija strah, il je na nju tolik i takav pritisak izvan, da mu nemože il nesmije odoliti! Isto reci i o Crnoj Gori, samo što se ona krije za Srbiju, uvijek tobože spremna pograbit oružje, samo ako to prva učini Srbija. Dotle pako prolazi vrijeme, nadolazi turska vojska, primiće se zima, umoraju se i gube nadu ustaše, pa sam Bog zna, hoće li se već kada il nikada desiti našoj braći ovaka prilika, da skinu sa svog vrata težki i gušnji jaram turski. A da, čuje se, da Turska kod Niša u Staroj Srbiji kupi silnu vojsku, koja da je naperena proti kneževini Srbiji, pa može bit da će to Srbiju odvažiti, jer nekoji vele, da čeka, da ju Turska izazove.

Bilo na posljedku kako mu drago, ovaj put su južni Slaveni barem naučili poznavati svoje prijatelje i svoje neprijatelje, pa uvidili, da jih odanle led bije, odkud su mislili, da će jih sunce grijati. A najčudnovatije i najvažnije je to, da jih brani i zagovara sam ingleski narod, koga su se najviše bojali, jer se dosad mislilo, da njemu najviše stoji do obstanka Turske. Ingleszi su praktični ljudi, pak su u svojim prvih novinah prvi izustili znamenitu rieč, da Turskoj neima obstanka, pak da bi ju trebalo razsutu malo po malo, te Bosni i Hercegovini dati već sada samoupravu i nezavisnost, barem kakvu uživaju kneževine Srbska i Rumunjska. Kad se ingleska već na to odvažila, borme nije toga učinila bez jakā i važnā uzroka, pak bi već i to moralo otvoriti oči Srbiji i Crnoj Gori. A Bog zna, da li već nije i ona sita tako zvanog Crnog saveza triuh carevah, pa da ga tim putem netraži razvrći, il barem stvoriti mu na zapadu protipritegu? Ingleskoj je dosta, da joj netko plati novce, što je ona Turskoj posudila. A ustaše da su u nekom proglasu pred celom Europom izjavili, ako se oslobode, da će rado primiti na se dio javnoga turskoga duga. Pa ako može

Ingleska na koji god način i spasiti svoj kapital i podići svoj ugled u Europi, zašto da voli Turkom više, nego li Kršćanom, kad joj i onako od starine srđee kuca za kršćanstvo i za narodnu slobodu?

Ta razmatranja moraju razveseliti i ohrabriti svakoga prijatelja slobode i čovječjega dostojanstva, pa vesele i hrabre i naš, jer je to prvi i najveći znak, da je Turkom u Europi odzvonilo, naime kad se još uzme na um, da europejski narodi nisu bili još nikad ovako složni u odsudjivanju turskoga u Europi gospodarjenja, kao što su sada. Kako misli Europa, morat će do skora početi po navadi misliti i europejska diplomacija, koja je zalibože za sada protivna našim mučenikom, a prijazna i naklona njihovim surovim i bezdušnim mučiteljem, pa je tim i opet dokazala, da se vara, tko vjeruje u njezinu mudrust i njezinu pravdoljublje!

Biskup Dobrila i svećenstvo Porečko-Puljske biskupije.

Pravim veseljem izvadjamo iz *Osservatore Triestino* adresu, što ju je dne 19. augusta Preč. Kaptol Porečki, u ime svoje i svega svećenstva Porečko-Puljske biskupije, predao svojemu bivšemu biskupu, Presvj. g. D.^{nu} Jurju Dobrili:

Presvjeti i Prečastni Gospodine!

Bog je pohodio Porečko-Puljsku biskupiju. Nam, Presvjeti i Prečastni Gospodine, neostaje drugo, van u velikoj žalosti, koja nas je snašla, pokoriti se strpljivo volji Božjoj, koji Vas je, Presvj. Gospodine, pozvao da drugu obudvoljenu biskupiju tjeante Svojom apostolskom skrblju.

Sedamnaest godinah Vašega uglednoga svećeničkoga života, sedamnaest godinah Vaše badrive pastirske skrbi, kojom ste upravljao i popravljao crkveni imetak, sliedeć srđeen i rukom onu mudru ljubav, koja dočim mučke pomaže sadanjim potrebam, skrbi ujedno oblatu za budutenost, teiskac svuda i svagda nepromienjivom stalnošću slava božju i svako blagostanje puka, koji je bio najdragocieniji predmet Vaših namjerah, i dika Vašega srđea — sve to doista imalo je spojiti sa svojim biskupom svećenstvo i vjerni puk ovoga maloga, nu živoga i starodavnoga diela katoličanske Crkve. I spojilo nas je s Vami, Presvjeti i Prečastni Gospodine, nerazriesivim i najugodnijim vezom ljubavi. Ta mi smo s Vami dielili ono nešto veselja, što Vam je srđee tješilo, mi smo dielili one tuge i žalosti, kojimi je Bog dopustio, da rani Vaše srđee zajednička biesna pakost malovriednikah, koja je neprestano izkrivljavala i ozloglasivala Vaše svete namjere. Ali „blaženi ste vi, kad vas budu ljudi proklinjali i proganjali, i o vas radi mene svako zlo krivo govorili.“ (Mat. 5, 11).

Nego Vam, koji ste neustrasljivi branitelj istine i pravice, bilo je određeno prostranije polje i odličnije mjesto, zato su na Vas jedino pomislili, Vas su jednoglasno izabrali, vrhovni crkveni glavari, koji sjedi nepomičan i neraniv u Vatikanu, i Njeg. Veličanstvo, naš milostivi Cesar, na sveobća radost supokrajinskih biskupah, ces. kralj. Namjestništva, odličnih osobah i svih onih, koji su imali sreću poznavati Vas i cijeniti.

Rodom iz slavne trčansko-koparske Biskupije, gdje ste jurve sjao kao izgled župnikah, Vi se sada tamo povraćate kao njezin vrhovni Pastir, da ju uredite Svojim imenom i Svojimi liepimi kriepostmi, dika i slava u isto doba sve Istre, koja u Vami vidi za prvi put ponižna sina svojega naroda uzvišena na susljedno vladanje svojih najstarijih Crkvah.

Vi hoćete sada, Presvj. Gospodibe, da nas ostavite, a med tim toga mi ostajemo bez Oca i bez Pastira. Molite za nas vječnoga Pastira Isusakrsta, da nas On doskora razveseli drugim Otcem, koji će verno nasliedovati Vaše krieposti. Vi niste više naš duhovni Pastir, ali tim neće prestati naša ljubav prama Vam. Vaša će uspomena do vieka ostati med nami, te se ufamo, da ćete se i Vi u svojoj velikoj ljubavi domisliti sinovah Vašega prvoga Apostolstva.

Duboko Vam se klanjamo i molimo, da nam oprostite, ako smo ikada razzalili Vaše srce; na posljedku pako Vas prosimo, da izvolite podijeliti nam i svim onim, koji su izručeni našoj duhovnoj skrbi, svoj otčinski blagoslov.

Tko tuču pravi?

(Napisao Jos. Kirin.)

U nekom selu sakupilo se nedjelom rano sila naroda pred Crkvom da čeka, kad će ih zvono k službi božjoj pozvati. Neki se razgovorahu o ovom a drugi opet o onom; jedni o gospodarstvu a drugi, kamo će na sajam; žene kao obično — o svađem, a najviše o živadi i preslici. U jednom povećem skupu bilo je najvažnije. Razgovarali se o tuči, koja je prošloga četvrtka veliku štetu napravila. Jedan je krivio neku staru ženu, da je ona tuču načinila, jer ju je i netko vidio, kako je po zraku na metli jašila. Drugi opet reče, da nije tomu tako, već da se je domaći župnik sa susjednim malo posvadio, pa mu je onaj zato tuču poslao. Jedan primieći na to, da je to moguće, jer je on čuo, da se popi u crnoj školi uče i tuču praviti. I Bog neka znade, što sve izgovorili nisu.

Sve je to mirno slušao občinski lugar, koj je nedaleko stajao. Kad mu je već dosti bilo, stupi među seljake, te im ovako počeo govoriti:

„Nije tomu tako, kako Vi mislite. Neprave popi tuču, a niti je nepravde stare babe, koje Vi za coprice držite. Kako nastaje tuča, to sam ja u školi naučio, pa ću to i Vama kazati.

Vi ste već možebiti opazili, da ako ostavite u čaši vode, da će te vode sve manje i manje biti, dok se napokon sva neposušiti. Sami vidite, da nitko ove vode nepije, pa je ipak svaki dan manje biva. Pa kamo ode voda? Kroz dno izteći nije mogla, jer je dno čvrsto. Ova Vam voda otišla u zrak a mi velimo, da je izhlapila. Rubje Vam je istom onda suho, kad sva voda iz njega izhlapi, a da imate takovu prešu, kojom bi posljednju kaplicu vode iz rubja iztisnuli, to bi rubje suho bilo. Iz čovječjega tiela također voda izhlapljuje. Ona izlazi kroz kožu kao pot, a također ju izdišemo; možete ho opaziti, da Vam je ruka mokra, kad u nju hučete. Kada smo u sobi, ovi hlapovi sjednu na prozore, i ako je vani hladno, to se ti hlapovi na staklu sgustnu, te se kao voda na njih vide. Ako je pako vani veoma hladno, to se ti hlapovi smrznu i — evo leda.

Što se evo u sobi događa, događa se i to upravo ovako i na polju. Iz zemlje i iz trave se hlapovi dižu. Ako je noć hladna, ovi hlapovi sjednu na travu, sgustnu se i evo vode, koju mi *rosa* zovemo. Rosa je ono isto, što i ona voda na prozorih u sobi. Ako je pako vani tako hladno, da se ta voda smrzne, evo nam *mraza*. Kad sunce malo pritopi, rosa se razide; a kamo odilazi? U zrak izhlapi, t. j. ode u zrak. Sada će Vam također i jasno biti, zašto nema rose, kada su noći tople. Toplina pripomaže izhlapljivanju, pa kada je toplo, hlapovi se odmah u zrak dignu, jer nemaju vremena, da se prime bilja. Sami znate, da se po lietu rubje prije posuši nego li po zimi, a prije se također posuši pri toploj peći, nego li u pivnici.

Sva rosa neotidje u zrak, već jedan dio ovlažuje zemlju, što čini i bilju dobro. Onaj dio koj ode u zrak, plovi po njem i kada se tih hlapovah toliko nakupi, da ih vidimo, nastaje *oblak*. Ako je oblak sasna nad zemljom, kao što u proljeću i jeseni, zove se *magla*. Da je magla voda, osvjedočili ste se već sami, jer ste bili mokri, kada ste kroz veliku maglu išli. A zašto je nad potokom najveća magla? Zato, jer iz potoka najviše vode izhlapljuje, pa jer je zrak mrzao, nemože dalje ići.

Oblak Vam je također voda — sgusnuti i ohladnili hlapovi, koje vjetar amo tamo tjera. Kada se ovakovih hlapovah mnogo skupi, načine se od njih kapljice, koje radi svoje težine nemogu u zraku ostati već padnu na zemlju. To Vam je evo *kiša*. Ako takovih kapljicah više skupa dodje, nastaju velike kaplje, a kada velike kaplje padaju, velimo da je *plaha*. Čim kiša iz veće visine pada, tim je veća, jer se kapljice, padajuć prime jedna druge. A zašto za velike sparine mnogo kiše pada? Jerbo za velike sunčane žege mnogo više hlapovah iz zemlje u zrak se diže, pa zato i mnogo više kiše padne. Ako je pako tako studeno, da se ovi hlapovi nemogu daleko u vis dići, kao što to u zimi biva, onda nastane *snieg*. Snieg dakle nije ništa drugo, već hlapovi, koji čim se iz zemlje dignu, smrznu se i padnu na zemlju. A zašto zimi nepada kiša? To sam Vam već malo prije rekao. Zimi je tako hladno, da hlapovi nemaju vremena da se u kaplice pretvore, već se odmah smrznu.

Ako hlapovi idu jošte više u zrak to se vrlo naglo ohlade i u kapljice pretvore, koje, smrznuv se, padaju kao *solika* na zemlju. Sada istom došli smo do tuče. Kako dakle nastaje tuča. Po lietu se mnogo hlapovah, kao što sam Vam već rekao, u vis diže. Ovi hlapovi se u zraku sgustnu i padaju na zemlju. Nu nemogu dugo padati i sasna do zemlje pasti, jer ih zapriećuju drugi hla-

povi, koji se također iz zemlje dižu. Kapljice se pretvore natrag u hlap te s novimi hlapovi opet se dižu u zrak. Radi te nove promjene, t. j. što su se kapljice pretvorile natrag u hlap, veoma se zrak razhladi i to tako, da se hlapovi smrznu i padaju na zemlju. Kada padaju na zemlju, primu se na ledeu kruglju i oni hlapovi, koji također u zrak idu, te se na krugljici smrznu — i tako čim tuča bliže k zemlji pada, tim sve više hlapova se sa- staje i tim zrnje sve veće i veće biva.

Sada znate, što je tuča i tko ju pravi. Možebiti tko od Vas misli, zašto tuča po zimi nepada. Istina je, da po zimi nam nebi toliko štete napravila kao po letu. Odgovorit ću Vam i na to. Rekao sam Vam već, da po zimi (gdje je prava zima) nemogu kiša padati, jer se hlapovi odmah smrznu čim se iz zemlje dignu, nemogu se u kišu pretvoriti, jer u veliku visinu nemogu doći, kad se odma pri zemlji smrznu.

Evo vidite, da sve to biva po naravskih zakonih. Reći ću Vam samo jošte, kako su ljudi došli na to, da mogu tobože tuču napraviti.

Kako ste uvidjeli, sve ide po naravskih zakonih, nu imade ih jošte mnogo i mnogo, za koje ljudi nisu jošte doznali. Mudriji znadu i danas više, a tako vam je i nekada bivalo. Jedan je znao kakov naravski zakon, za koga drugi nisu znali, pa je na temelju toga zakona činio koje kakove pojave, koji su se nezna- licam veoma čudnim pričinjali. Ovi nisu znali, kako to on pravi, pa su ga zato prozvali čarobnjakom i da pomoćju vraga čudesa pravi. Evo na primier: Takav čarobnjak donese preda te čašu mlika. Da je mlieko, možeš se osvjedočiti, jer ti ga on sam dade pokusiti. Pa u čas, što bi okom trenuo, mlieko postane crveno kao krv. Ta to nije moguće, pomislit će možda koj od Vas. Jest, mo- guće je, jer je čarobnjak pred tobom, dok ti je ovo i ono govorio, te si mu više gledao na usta nego li na mlieko, sasipao je u mlieko kakav prašak, kojega ti opazio nisi, od koga je mlieko porvenilo. I na drugi način znaju takovi prevariti: Reći ću vam još jednu, koju sam i u lietošnoj „Danici“ čitao. Evo je: Čarobnik pokaže gledaocem oskubene ptičice, metne ih na ponvu, a ovu na žeravku stavi, da se peku. Za čas poklopi ponvu, pa zapita, bili želio, da te ptičice opet ožive? To dakako svatko poželi, jer zna, da to nije moguće. Ali kad on zamrmlja „čuri muri — puk!“ i odklopi ponvu, imas šta gledati, zbilja izlete ia nje žive ptice! To bar nije čovječje djelo, jel de? Tu ima sigurno nečije prituke.

Pa ipak nema, već se tomu hoće samo malo vještino klan- farove. On će ti napraviti poklopac, koj je ozgor kao bohtan, a ima još jedno dno perom pritinuto. U šupljinu metneš žive ptice, a poklopiv ponvu pritisneš pero, te se dolnje dno spusti u ponj- vu i pokrije pečene zapita, bili želio, da te ptičice opet ožive? To dakako ptičice, pa kad odklopiš ponjvu izlete izpod poklopca žive ptice.

To su samo dva primjera, a ima ih na tisuće. Za takove ljude mislili su, da kad oni svakaka čudesa nečinili mogu, da i taču lahko naprave? Kako znate sami, svećenici moraju više go- dina u školu ići, izim inih malenih škola, jeste 12 godina. Pro- stim ljudem nije u pamet išlo, zašto oni tako dugo u školi sjede. Potvorili ih dakle, da tuču prave a nebogi neznaju koliko se mo- rajju truditi i mučit oko svojih naukah.

Nemojte niti Vi tako više misliti kako ste do sada. Šaljite radje djecu u školu, jer škola najprije takove ludorije odstrani.

U to zvono zazvoni i svi se odpute u crkvu. Neki glavom kimahu govoreći: „Baš ima pravo.“ (Pučki Prijatelj).

Nešto o gnojštu.

Da bi mogao gospodar sviež (frižak) gnoj, to jest, kakav se u staji (štali) izkida, na polje odmah izvažati i zaorati, nebi mu trebalo gnojšta. Time bi bio sasvim siguran, da će mu gnjiti u zemlji; a zemlja je kadra uzdržati one sastojine, koje lahko iz- hlape, kao što je osobito čipavac (amonijak N H O). Ona je ka- dra, da ih uzdrži do vremena, dok biljno korenje toliko ojača, da može primati hranu iz zemlje.

Tim bi poljodjelac (gospodar) prištedio (prišparao) vrlo mno- go gnojja i sačuvalo bi se u njem dosta najvažnijih bilinskih hra- nećih sastojinah.

Ali budući je to vrlo teško gospodaru, zato treba znati gnoj na gnojštu kroz neko vrijeme čuvati, dok se na polje neiznese.

Dobar i napredan gospodar uređjuje svoje gnojšiste svom brižljivošću, pa s toga se i veli: „*Pogledaj nu gnojšiste, pa ćeš vidjeti, kakav je gospodar (poljodjelac)!*“

Pri pravljenju gnojšta neobhodno je potrebno znati ciel nje- govu, koja se sastoji u tom: *da nam gnoj u podpunoj svojoj snazi (jakosti) i dobroti usčuvati valja, dok se nepotroši; a da on svojoj cieli odgovori, valja paziti na sljedeće:*

1. Za gnojšiste se opredjeljuje obično mjesto blizu stajah, da se nemora gnoj daleko nositi. Tu se izkopa jama po prilici tri stope duboka, a dužina i širina zavisi od množine stoke (blagu) i gaoja.

Ta jama se u sredini izkopa nešto dublje, strane joj se učvrste, da tako lahko gnojnica neprobija; najbolje je pako, ako se obzidje. U tu se jamu gnoj vozi i razastire u slojevih, pa da ostane uvijek vlažan i da bolje sagnije, valja ga češće gnojnicom polievati ¹⁾, koja tad neodtiče u kakovu baru, uego navlaživ gnoj u sredinu se gnojišta sakuplja.

Zatim podloga gnojišta valja da ima pravilan nagib i to k onoj strani, gdje je jama. Ovo je s toga nužno (potrebno), da se gnojnica i kiša kad padne, može slijevati opet u jamu.

Treba braniti, da mokraća (gnojnica) neprobija u tlo! Zato treba gledati, da je od nepropustljive zemlje, a kao takova najbolja će biti masna (čvrsta) ilovača — smoljnača.

Valja imati na to pazku, da nam kišnica gnojište nepodmače i neizpira.

Kad nebi mogli čuvati gnoj pod krovom, to se valja bar zato brinuti, da nam kišnica sa strane ne može do gnojišta. Ovo se prepriječiti može, ako se načine žliebi iliti jarki oko gnojišta.

Gnoj valja što moguće bolje čuvati od sunčane žege, da tako ne izhlape najglavnije hranecé sastojine; treba ga dakle urediti sa položajem prama sjeveru i štiti (braniti) posadjenim oko njega sjenastim drvećem.

Gnoj na gnojištu ne valja nikad da leži u gomili, koja je veća od 4 do 5 stopah.

Gnojište valja da je blizu stajah ²⁾, a prostor izmedju gnojišta i staje neka je toliki, koliko da se sa kolima može doći i proći.

Gnojište se može razdijeliti i na dvie polovine, ako jedno nebi bilo dosta, i u tom slučaju put za odvoz i dovoz gnoja pravi se u sredini.

Ovakovo gnojište preporučuje Francuz *Busentolt*.

Scienin, da sam sa ovim člankom dobro došao svim našim vrijednim gospodarom (poljodjelcem), te samo tražim od njih revnost (*marljivost*) i postupanje po ovih pravilih, pa im možem jamčiti, da im neće nikada uzmanjkati u obilju dobra i valjana gnoga.

Budući put gledat ću da u drugom članku razložim: način postupanja gnojem na gnojištu, zatim u staji, i napokon na polju (njivi).

U Pribiću mjeseca Srpnja 1875.

Nikola Vezić
gospodarski činovnik.

Crni „Clävner.“

Za mrzlije podneblje najbolja je vrst loze „Clävner“ (Klevner) sa svojim raznim podvrstmi: crnim, sivim i bielim. Sve ove vrste dozriju rano, jesu plodne i daju sladko jako vino, koje i u zločestih vremenih zadrži svoje prvenstvo.

Crni „Clävner“ je za sada kod Njemacah najviše razprostranjen.

On se rabi osobito za crveno vino, a od njeko doba upotrebljava se često i za bijelo.

Crni „Clävner“ uspjeva najbolje na zemlji ilovači, ako nije mokra i čvrsta.

Rad sadjenja njegova mora se najviše gledati, da nebude na čvrstom već na popustnom i bogatom tlu sadjen; jer sa svojim nježnim korenjem traži samo u stanovitom krugu hracu. Na vapnenom i pjeskovitom tlu raste prve godine veoma razkošno podpiran izvrsnim i dobrim gnojem, inače popusti brzo, a loza ostari doskora.

Kakvoća njegovog vina mienja se po različitosti tla. Težka zemlja proizvadjja najbolje, lakhi pako pjesak najslabije vino, isto tako se i crvena boja bledija prikazuje čim je zemlja laglja na kojoj je „Clävner“ posadjen.

Jagode crnoga „Clävnera“ mogu se upotrebiti za crno i bijelo vino, ako se kao cijeli grozdovi prešaju tako, da se najredji sok neomašćen prociedi, — kod toga je ta korist, da je kod sljedećega prešanja vino tamnije omašćeno; jer se boja u manje tekućine porazdijeliti imade.

Ako je zato određeno zemljište dobro, to je sadjenje crnoga „Clävnera“ za preporučiti; jer se crveno vino u velikoj množini na sjever izvaža.

Nik. Vezić
gosp. činovnik.

Na što da pazimo kod napajanja životinje.

Kod izgajanja životinje medju glavne naše skrbi spada i ta, kada i kakovom vodom treba da mi nju pojimo. Naravno, trieba da ju pojimo dobrom vodom, ali svak nezna da opredijeli, koja je voda baš dobra za životinju. Voda može biti i najčistija, pa još nebiti dobra, a može nasuprot biti mutna, pa opet dobra. Tomu će pametan i vješt gospodar lako doskočiti. Ali ono na što obično ne pazimo kod napajanja životinje jest: da li je voda studena ili mladena? Opazilo se je više putâ, gdje se životinja napojena preveć studenom vodom, naglo razbolila, pa gdjekad i erknula, ili, ako ženska i bredja, izbacila.

Da se ovakovim nesrećam ukloniš, nastoj, što je moguće više činiti ovako: Napajaj tvoju životinju, ako ikako možeš u staji, a sud iz kojega napajaš, gledaj, da ti uvijek bude čist, jer je čistoća zdravlju čuvar. Odaberi stanovite sate (ure) za napajanje životinje, nu nikada ju ne napajaj na tašće, već joj podaj prvo napoja malo krme hrane izsjeckane, da pojedje. Nipošto, niti ljeti nedavaj životinji preveć studene vode. Ako ti je voda stadena, nedavaj je životinji, prije nego u nju uspeš malo brašna ili mekinja, i prije nego, ju dobro promiešas golom rukom, čim će ti se studena voda pomlađiti. Kod ovakoga napajanja, netreba da marvi (životinji) daješ krme. Životinja, ka životinja, kad je žedna, čim ugleda vodu, trće, pa prijone plahost pa i njezine zle posledke lasno prepriječiti, ako metueš po vrh vode malo sjena. To će sieno životinji poslužiti kao zagrizak prije napoja. Nemoj nigda napajati životinje vruće, vanda samo, kada s njom radiš, buduć je tada bolje napojiti životinju, nego ju puštati, da žedju trpi. U ovom slučaju životinji neprieti nikakova pogibelj; jer, kad se je ona napojila, nastavi svoj rad, pa tim u čas dobije opet onu vrućinu, koju joj je voda bila oduzela.

Zimi, čim izvadiš vodu iz studenca ili bunara, daj ju piti životinji, jer je voda tada vrućja, nego li potle kada postoji.

FRANINA I JURINA.

Fr. Ja sam mislel, Jurino, da su te već Turci na kolac nabili, kako te ni nigde videt.

Ju. Aj nisu, nego još i danas čekam, da se on moj lekar hrvatski navadi.

Fr. Pak?

Ju. Pak sad čujem, da je počel dret krepane konje.

Fr. Ter i ni za drugo, kad nezna z ljudi

govorit.

Ju. A da, još i to.

Fr. Ča?

Ju. Da su mu pred poštarovom kućom u pol noći pevali za rug onu mrtvačku: *Libera me (Oslobodi mene itd.)*

Fr. Ki?

Ju. Neki pijanci.

Fr. Komu — njemu, krepanomu konju, il poštaru?

Ju. Borme nisam pravo razumel.

Fr. A ča ćeš — živina živini!

Poljodjelstvo u pitanjih i odgovorih.

POGLAVJE SEDMO.

Više sjenokoše, više pridjelka.

Kod poljodjelacah vlada u obće običaj, suditi o veličini i cieni zemljišta po množini pšenice i kukuruza, što se na njem sije. Pitajte n. p. kmeta, da li ima mnogo zemlje, on će vam odgovoriti, da sije toliko i toliko hektolitrah pšenice, a toliko i toliko kukuruza! Pitajte drugoga, za koliko bi prodao ovo il ono imanje, pa ako mu rećete, da pita preveć, boće vam odgovoriti, da nije, jer da se na njem sije toliko i toliko stari! Suditi i cieniti na taj način naša zemljišta jest veoma škodljivo po nas i po naše poljedjelstvo.

P. Zašto?

O. Zato, jer se iz toga vidi ne samo sadašnje brdjavo iliti slabo stanje našega poljodjelstvo, nego takodjer da nemislamo i da nećemo da napredujemo u poljodjelstvu.

P. Podučite me, molim vas, u toj stvari.

O. Hoću. Kad tko sudi o veličini jednoga zemljišta po množini žita, što ga na njem sije, to je znak iliti znamenje, da veći diel toga zemljišta jest zasijan žitom. Pa ako je to istina, onda naše poljodjelstvo mjesto da ide napred, ide natrag, jer po naravskom zakonu moramo svake godine manje spravljati.

¹⁾ A polievati se može i malenom drvenom vjetricom, koja ima podugačku ručicu, gdje noima zdenca na „smrek“ (smrki).

²⁾ To valja onljo, gdje ti je staja (stala) daleko od kuće, u kojoj stanuješ, jer izhlapljivanje gnoja kao i svaki drugi smrad i smrdex škodi neizmorno čorjećemu zdravlju, zato ga treba držati daleko od kuće. (Ured).

- P.** Kako je to moguće?
- O.** Odgovor na to pitanje nalazite u razmatranjih, što smo jih razvili zadnji put. Ako se spominjate, onda smo rekli, da žito ožimlje zemlju, pa tko ga uvijek sije, najme ako negnoji, ne samo da nemože umnožiti, nego nemože ni uzdržati rodovitost svoje zemlje.
- P.** Spominjam se liepo, a sad vas molim, da mi natuknete sredstva, kojimi bi se moglo to predusresti ili prepriječiti.
- O.** To sredstvo je jako lahko i svakomu na ruci, samo odvažite se slijedit ga i upotrebiti. Hoćete dakle na svaki način da umnožite svoje prideljke? dobro! sijte manje pšenice i kukuruza, a s druge strane gledajte, da nakosite više siena i utave. To će vam se čudno viditi, kad ste naučni reći, ove sam godine namlatio toliko i toliko pšenice, a spravio toliko i toliko kuruze, jer po vašem sudu po vrh vina, to su vaši jedini prideljci. Ali ako uzmete, da je prideljak sve, iz česa možete steći novac, hoćete mi sjegurno dati pravo. Više sjenokoše, više prideljka!
- P.** Navedite mi jedar primjen o tom, što velite.
- O.** Ima jih koliko god hoćete. Postavimo, da vi na svojoj zemlji sijete 16 hektolitrah žita. Uglavjen mojimi razlozi od sad u napred nesijete jih više nego 12, a onu drugu zemlju obratiste u sjenokošu. Ja neću da tajim, prve godine hoćete biti nešto škodan, jer ćete potrošiti nešto na težake i na gnoj, da privedite sjenokošu; dapače hoću da rečem još i više, morat ćete se poseći u džep, da kupite jednu il dvie glave blaga iliti govedah. — Ali slijedećih godinah hoćete počēt dobivati na svem i što dalje to više.
- P.** A od kud taj dobitak?
- O.** Pazite dobro, pa ćete viditi. Ako budete imali više blaga, imat ćete i više gnoja. Buduć, da ste jedan dio zemljišta zapustili i obratili u sjenokošiste, to ćete imati više gnoja za onu ostalu zemlju, pa ćete ju moći i gnojiti bolje, nego li ste to mogli prije. A tko nezna, da gnojena zemlja rodi bolje od negnojene, pa da ćete i vi spravljati na onoj zemlji okolo onoliko, koliko ste spravljali onda, kad ste djelali više zemlje? A s druge strane, koliko nećete pristediti ili priparati na radnicah iliti težacih; jer se mnogo manjim troškom pokosi livada, nego li obdjela onolik komad djelane zemlje? A blago, što ćete ga imati, pa jedno muzti, drugo dojiti, treće prodati, četvrto strići — nije li i to sam čist novac? Eto, kako može bolje napredovati gospodar od gospodarā na jednoj te istoj zemlji, ako je uman.
- P.** A tko neima novacah za taj posao?
- O.** To je druga, kojom se obično iznimlju naši poljodjelci. Istina, treba novacah, a novacah neima; jer daće, jer interesi, jer ovo, jer ono itd. Ali, što se nemože učiniti u jednu godinu, neka se učini malo po malo u više godinah, samo da se jedanput počme. I naj siromašniji kmet, samo ako hoće, može u nekoliko godinah liepo poboljšati svoje imanje, i tim svoje stanje.
- P.** Kako?
- O.** Svake godine o sietvi neka zapusti malen komadić zemlje za sjenokošu, pa onim redom, kojim bude imao više sjenokoše, neka kupi jednu kravu, il nekoliko ovacah, koje će krmiti sienom iz one sjenokoše. Što mu se oteli, il ojanji, neka goji, pa eno odmah više gnoja, a toga radi i više prideljka. I tako će postići malo po malo ono, što bi drugi gotovim novcem u ruci postigao na jedan put. Dapače, poboljšati malo po malo svoje imanje na rečeni način je nekako korisnije i za onoga, koji bi ga mogao poboljšati od danas do sutra. Eto sad vidite, kako se mogu popraviti i poboljšati naša gospodarstva.
- P.** To je sve u redu, ali kako će čovjek postići sjenokoše u brdovitih pridielih i najme u onih, gdje se i onako nesije nego malo žita?
- O.** Imate pravo, ali ako se po brdih nemogu postići naravske sjenokoše, mogu se postići umjetne, sijuć rž (segalu), barproso, ovas, sto će vam pomiešano sa bobovinom dati naj-

bolju krmu, ako budete nastojali, prisijati toga nešto malo svakih 15 danah. Na taj način ćete se na posljedku osvje, dočiti, tko djela manje zemlje, da više spravlja; jer ono što je djela, djela ju bolje i bolje gnoji, a baš to je ono, što od nas zemlja zahtieva.

Različite viesti.

* **Njez. Veličanstvu**, našoj Cesarici, pripetila se prošlih danah u Franceskoj, gdje se nalazi poradi kupanja, neserća, koja bi bila mogla imati najužasnijih posljedica. Njez. Veličanstvo Cesarica je naima jašeć pala s konja, pa se grđno pretresla i nešto na licu ozledila, ali po stiglih odante liekarskih viestih već se je i od toga dobro oporavila.

* **Instalacija Biskupa Dobrile**, kao što iz pouzdana izvora doznajemo, obaviti će se u ovoj stalnoj crkvi sv. Justa nedjelju dne 26 t. mj.

* **Objava**. Kod G. Macilis-a knjižara u Pazinu i kod G. Matije Perića u Zminju prodaje se *Danica* (Koledar) društva s. Jeronima za godinu 1876; tko si ju želi nabaviti, neka se izvoli obratiti napomenutoj gospodi.

Tuča. Na 5 tek. mj. nedjelju o podne oko grada Žminja pol sata u širini i daljini strahovita tuča s vjetrom i kišom uništi svu nadu ljetušnje srednje trgatbe, tako da je zemlja pol noge visokom tučom pokrivena bila. Što nije beteg, to je grād siromašnomu kmetu oteo. Žita nimalo, zelja nije viditi, pak sad kod takove oskudice odkud da se tužan kmet odzove pozivu c. k. poreznog ureda, koji ga na vrat i na nos tjera, da plati iz oka il iz boka vas razteret (esonero), što zanemariše iztjerati prošastih 20 godinah. Bože pomoz! nevoljnomu težaku, koga mal da ne svaki prezira!

* **Novice**, koje već evo 33 godine izlaze u Ljubljani, bjehu prošlih danah prvi put sekvestrirane.

* **Naša braća Hrvati u Kraljevini**, dan na dan uvidjaju sve to jasnije, da im njihovi saveznici Magjari nisu nikad bili prijatelji i da neće biti. sto su u svojoj odresi na Kralja spomenuli tužnu Bosnu i Heregovinu, to su Magjari graknuli na nje, da im to nije slobodno, ako će da ostanu u njihovoj milosti. Dakle Magjarom za volju morao bi Hrvat zatajiti i svoj rod i svoje pleme. Borme preskup je taj magjarski savez. Hrvati su se nadali, da će pomoću Magjarah postići barem cjelokupnost svoje razkomadane domovine, a eno u ljetušnjoj adresi na Kralja već ni spomena o Dalmaciji, a nebi ga bilo ni o vojničkoj krajini, da ga nisu hrvateki poslanici navlaš zahtievati. Čemu dakle da se Hrvatska još nada od Magjarah? — Jelte, još kojemu Medjmurju i još kojoj Rieci, pak će biti sve gotovo.

* **Prestolni govor** na ugarskom saboru nije Magjarah ni najmanje razveselio. Novčana miserija jest ona mora, koja Magjare svuda tlači i kolje, pak im se eno spominje i u samom prestolnom govoru. U njem stoji izrekoma, neka se Magjari trae popraviti svoje novčano stanje, jer da o tom visi obstanak ugarske države. Magjari se nadaju, da će im to poć za rukom, ako dobe svoju narodnu Banku, pa sad najviše o tom nastoje. Ako budemo živi i zdravi, vidjet ćemo, da li se varaju, il se pravo nadaju.

* **Ugarski sabor** da će se odgoditi tamo do novembra mjeseca, a u to vrieme će sjediti u Beču obostrane Delegacije.

* **Telegrami šiframi pisani**. C. K. Ministarstvo trgovine dozvolilo je, da se telegrami od 1.º kolovoza unapried ne samo obće poznatimi slovi pisati mogu, nego takodjer šiframi, to jest, kakovimi god slovi il znamenji tko želi.

Današnjemu broju je dodan kao prilog „Poziv na predbrojku“ g. E. F. Bothe-a u Zagrebu, na koji opozorujemo osobitim načinom naše čitatelje. (Ured.)

Ték Novacah

polag Borse u Trstu od 1 — 16 Septembra 1875.

NOVCI	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Carski dukati (cokini)	5.24	5.24	5.24	5.24	5.25	5.25	5.25	5.24	5.24	5.24	5.25	5.25	5.30	5.20	5.26 ^{1/2}	—
Napoleon	8.92 ^{1/2}	8.92	8.91 ^{1/2}	8.91	8.91	8.91	8.92	8.92	8.92	8.92	8.91 ^{1/2}	8.92	8.90	8.90 ^{1/2}	8.91	—
Lire Inglesko	11.21	11.21	11.21	11.20	11.20	11.20	11.21	11.21	11.21	11.21	11.21	11.21	11.60	111.60	11.21	—
Brabro prid (aggio)	102.50	102.25	102.30	102.35	102.50	102.50	102.50	102.60	102.60	102.60	102.33	102.35	101.80	101.80	102.35	—